

ACTIVITATS - LA FILLA DEL CARBONER

Mural d'opinions

Tothom té dret a dir-hi la seva, encara que n'hi ha alguns que se saben fer escoltar més. Ara us proposem una activitat que permetrà recollir una opinió de cada nen i nena de la classe.

Heu de contestar amb una frase curta aquesta pregunta:

"Quin és l'aspecte que t'ha cridat més l'atenció del conte de la Fàtima?"

Tothom escriurà la seva resposta en una tira de paper, de colors si pot ser. Després totes les respostes es penjaran en un mural, col·locades en conjunts d'opinions coincidents. Per sorteig, un representant de cada grup d'opinions explicarà els motius de la seva preferència.

Preguntes sobre el conte

Oi que us agrada parlar de les pel·lícules que heu vist a la televisió o al cinema? Per què no parlem també de les lectures que fem? Llegint es troben amics imaginaris. Acostumar-se a parlar de lectures és també una cosa molt aconsellable per a passar bones estones.

Doncs, posem-nos a recordar algunes coses de la lectura del conte de la Fàtima. Prepareu individualment les respostes a les preguntes que us fem per posar-les després en comú a la classe.

- *On passa la narració?*
- *Quins són els protagonistes de la història?*
- *Quina és la feina del pare de la protagonista?*
- *Quina era la fal·lera del gran Samir?*

- *Què us sembla la seva manera de tractar els súbdits?*
- *Qui resol l'enigma del gran Samir?*
- *Després de saber qui és la persona que resol l'enigma, com reacciona l'emir?*
- *Què passa dotze mesos després?*
- *Què fan els servents amb els presents de l'emir?*
- *Quina estratègia utilitza la Fàtima perquè el gran Samir se n'assabenti que ha estat enganyat pels seus servents?*
- *Per què l'emir aprecia tant la Fàtima?*

Busquem paraules!

Encara que s'entengui l'argument general del que es llegeix, a vegades hi ha paraules que són noves per a nosaltres. Sempre és interessant buscar el significat d'algunes per ampliar el nostre vocabulari.

El que farem ara serà intentar definir, sense consultar cap llibre, cinc paraules del conte. Quan s'acabi aquesta tasca tothom passarà els seus fulls de definicions al company o companya del costat, que hi afegirà les definicions que en dóna el diccionari. Després cada parella de treball podrà valorar el seu olfacte lingüístic

Les nostres definicions

- **Carboner:**

- **Plomissol:**

- Enigma:

- Pregària:

- Súbdit:

Les definicions del diccionari

- Carboner:

- Plomissol:

- Enigma:

- Pregària:

- Súbdit:

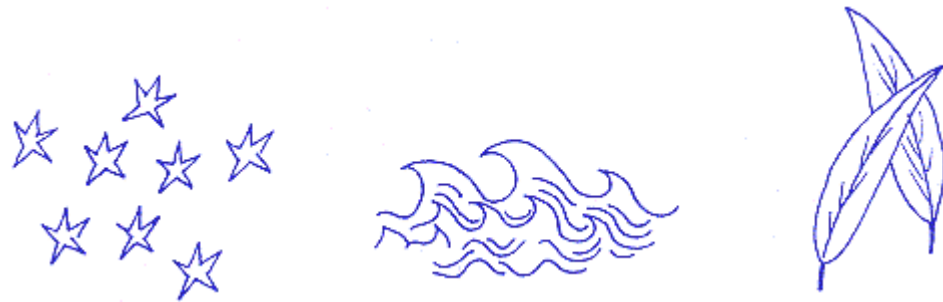

Endevina, endevinalla. Endevina, endevineta

Bona noia, la Fàtima. Però, oi que ho posa una mica difícil amb els seus enigmes?

Per recordar-ho una mica, llegirem una altra vegada la part final del conte, des d'on diu: "Quan van arribar van veure...".

Ara escriureu sota d'aquests dibuixos el nom dels objectes robats pels servents de l'emir.

Explica per què la Fàtima pot fer aquestes comparacions.

Ara, tots plegats podeu recordar endevinalles, i si algú s'atreveix pot imitar la Fàtima i inventar-ne de noves.

Juguem amb paraules

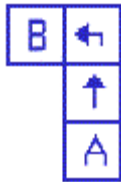
Ara us presentem uns entreteniments perquè jugueu amb paraules. Els podeu fer a la classe o a casa vostra per divertir-vos una estona. El professor o la professora té les solucions.

Salt de cavall.

Els musulmans coneixien el joc d'escacs des de fa molt temps. Us recordem que el cavall d'aquest joc es mou sobre el tauler fent "**L**" en qualsevol direcció:

Així:

Així també, per exemple:

Fent moviments de cavall d'escacs sortint de la primera casella podreu desxifrar el missatge que contesta a la pregunta: **"Què han robat els servents de l'emir"** .

ES	A	AL	
GUA	PLO	PER	SOL
LA	TELS	AL	CEL
MAR	AI	MIS	DIU

Enigmes.

Al Marroc, encara que es parla i s'escriu molt en francès, s'utilitza habitualment l'alfabet aràbic, que és molt diferent al nostre. Aquí et presentem l'equivalència d'algunes lletres.

Sabries desxifrar aquests enigmes tenint en compte la taula d'equivalències?

Atenció: l'escriptura aràbiga es llegeix de dreta a esquerra!!!

Taula d'equivalències

ﻯ	ﺀ	ﻮ	ﻑ	ﻥ	ﺭ	ﺕ
I	F	L	M	N	R	T

Primer enigma

√	6	√	√	√	√

Segon enigma

√	√	6	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√

La religió de la Fàtima

La Fàtima explica l'enigma del rei i diu que l'arbre representa l'any, les branques els dotze mesos, les branquetes són els dies i les fulles, les cinc pregàries quotidianes.

Per entendre aquest enigma us hem d'explicar que la Fàtima, com la majoria de la gent del seu país, és de religió musulmana i dins de les pràctiques d'aquesta religió hi ha la de fer oració cinc vegades al dia.

La religió musulmana o islàmica va ser predicada per Mahoma i la seva doctrina està continguda a l'**Alcorà**, llibre sagrat dels islàmics. Segurament coneixes alguna persona musulmana i fins i tot pot ser que tinguis a classe algun company musulmà. Si és així, ja sabràs que per a ells és molt important la solidaritat i l'ajuda als necessitats.

També potser sabràs que fan dejuni durant un mes que es diu "**el Ramadà**"; és un dejuni que s'ha de respectar des que surt el sol fins que es pon i que inclou també les begudes; per cert, les begudes alcohòliques no es poden beure mai, ni menjar carn de porc.

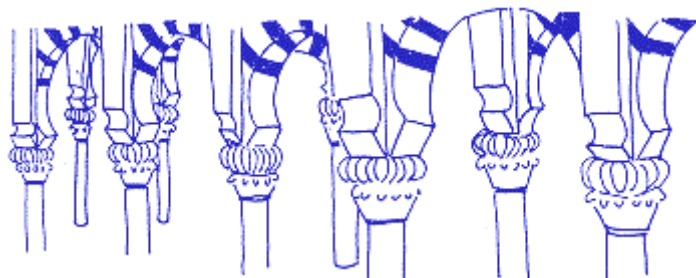
La ciutat santa dels musulmans és **La Meca** i tots els musulmans que puguin han de visitar-la una vegada durant la seva vida.

A les ciutats i pobles dels països musulmans la gent, sempre que pot, es reuneix per fer les cinc pregàries quotidianes dins dels temples, que es diuen "**mesquites**". Aquestes mesquites tenen una o més torres, són els "**minarets**".

Des d'un d'aquests minarets, un home, el "**muetzi**", recorda les hores de resar mitjançant unes cançons religioses que se senten per tot arreu. Quan la gent de religió musulmana sent aquestes crides a l'oració, si pot, es dirigeix a la mesquita més propera. Aquesta té un pati amb una font i tothom es renta abans d'entrar-hi. Amb això es vol donar a entendre que per resar s'ha d'estar "net" i lliure de malifetes: que es vol ser bona persona.

El dia més important de la setmana per als musulmans és el divendres i la pregària del migdia del divendres és la més solemne. També és la que acostumen a aprofitar els sacerdots de la religió musulmana, els "imans" per fer sermons i explicacions als assistents.

Us semblen estranyes aquestes pràctiques religioses? Si penseu una mica, veureu que la religió catòlica, que és la més practicada a Catalunya, també té els seus ritus i cerimònies que podrien sobtar la gent de diferent ambient cultural. Si us fem aquesta descripció de la religió musulmana és perquè cada vegada hi ha més gent d'aquesta creença al nostre país. Saber coses de l'Islam ens ajudarà a entendre'ns més bé tots plegats.

Que heu trobat moltes coses noves dins d'aquesta descripció? Cap problema. Repassarem l'explicació amb aquests exercicis:

Comencem primer per les paraules difícils:

- Els temples de la religió islàmica, o musulmana, es diuen

- Els minarets són les de les mesquites.
- Des dels minarets el crida la gent a l'oració.
- Els sacerdots de la religió musulmana es diuen

Ara no estaria malament recordar algunes característiques de la religió musulmana completant aquest paràgraf:

"La religió musulmana va ser predicada per i la seva doctrina està recollida a, que és el seu llibre sagrat. Per a la religió musulmana és molt important el dejuni que es practica sobretot durant un mes que es diu A més del dejuni, a l'Islam compta molt l'oració i la amb els necessitats. El dia més important de la setmana per als musulmans és el També cal recordar que als musulmans els està prohibit beure i menjar Tot musulmà que pugui ha de viatjar almenys una vegada durant la seva vida a la ciutat santa de"

El país de la Fàtima

La Fàtima és un personatge d'un conte "**berber**". Berbers és com a vegades s'anomena la gent del Magribí.

Tot això potser et sembli molt llunyà, però si mires el mapa que tens a continuació veuràs que el Magribí, la terra dels berbers, està al nord d'Àfrica, al costat mateix de la Península Ibèrica.

Solament ens separa un petit estret marítim d'onze quilòmetres. Saps com es diu aquest estret?

El clima del Magribí és en general més sec i calorós que el nostre perquè està pròxim al desert, encara que hi ha muntanyes tan altes com els Pirineus on fa molt fred i hi plou força. És per això que els berbers porten tradicionalment vestits amples i còmodes, com les túniques dels homes que hauràs vist moltes vegades, les "gel·labes".

També per raó del clima sec, els berbers sempre han valorat molt l'aigua i han sabut aprofitar-la per cultivar horts i jardins i practicar la ramaderia.

Hi ha petits pobles a la zona, però a vegades les poblacions són grans i antigues i des de sempre els seus habitants han practicat l'artesania i el comerç.

No és difícil visitar el Magribí; ja se sap que no està lluny. Els seus habitants són els nostres veïns del sud. Tampoc no és difícil trobar-se a gust a casa seva perquè, com nosaltres i tots els habitants del Mediterrani, són gent amistosa, amable i hospitalària.

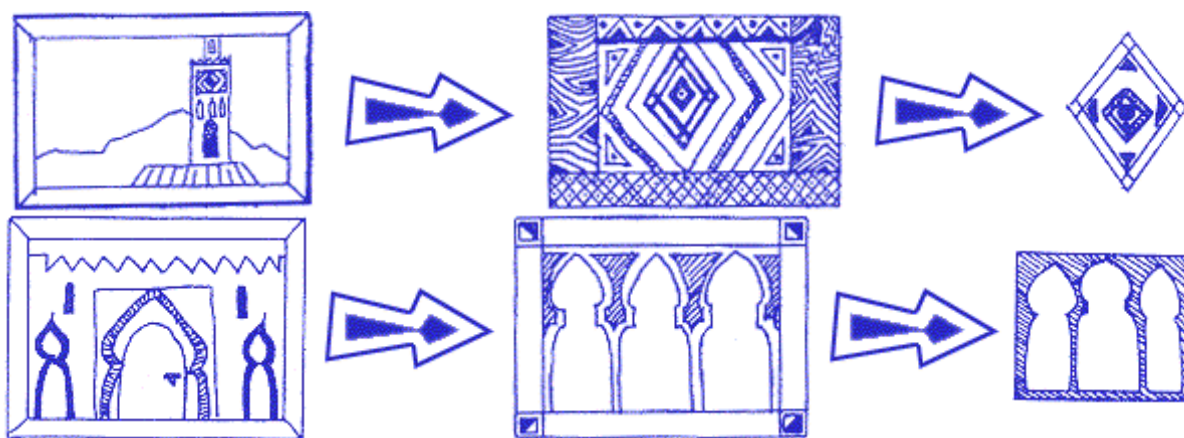
Viatgem? Anem al Marroc? Que és impossible? Que avui toca classe? Quina poca imaginació! Amb la fantasia es pot viatjar fins i tot durant la classe de matemàtiques, encara que això no és gaire recomanable.

Comença per situar el Marroc al mapa anterior.

Si consultes un atlas et serà molt fàcil dibuixar el seu contorn. Si vols "visitar" algun altre país de la regió del Magribí també pots fer-ho.

Com seria el paisatge que veuries? Pots imaginar-te'l per la petita descripció que hem fet, però també pots preguntar als companys Magribíns de l'escola, si n'hi ha algun. A més, a qualsevol agència de viatges trobaràs prospectes publicitaris amb fotografies.

Ara, fixa't. Això és una [porta berber](#): és la del teu hostel al Marroc. El fons és blanc; és un full francament sonso que espera la teva imaginació artística.

Acaba tu la [il·lustració](#) dibuixant el que veuries des de l'hotel.

Carta de la Hafida als nens i nenes de la classe

Hola! Sóc la Hafida, una nena de Nador.

Els meus cosins que viuen a Catalunya m'han escrit una carta explicant-me que us han contat la llegenda de la Fàtima i moltes coses més de la nostra manera de viure i que fins i tot heu "viatjat" amb la imaginació al

nostre país. N'estic molt contenta i penso que em serà molt fàcil fer amics a casa vostra quan hi vagi a visitar la meva família.

Però veig que encara no us han explicat res del nostre art. No vull esperar el meu viatge per fer-ho jo, perquè a mi l'expressió plàstica i el dibuix és el que més m'agrada de l'escola.

Nosaltres, els berbers, no dibuixem figures humanes ni d'animals per la tradició religiosa del nostre país, que com ja sabeu és la musulmana. És per això que ens hem acostumat a representar les coses mitjançant dibuixos geomètrics que es diuen "arabescos". No penseu per això que són menys bonics. Resulten figures molt originals i vistoses de colors forts, com ara el negre, el vermell, el blau, el blanc, el groc... Aquests colors forts són els que més ens agraden. Hauríeu de veure quines decoracions més boniques sabem fer amb aquests arabescos!

Ara que ho penso, per què no ho podeu intentar també vosaltres? Guardo unes fotocòpies d'un exercici de plàstica que ens van posar fa mesos a l'escola. Us les envio. Com podeu veure, es tracta d'estudiar com es transformen les imatges en arabescos i com poden emprar-se els arabescos per fer el patró de decoració d'una catifa. Apa! Oi que és interessant? No oblideu que els colors han de ser nítids i forts. A veure com surt!

Una abraçada molt forta

El joc de la casbah

Com va el "viatge" pel Magribí? Avui esteu en una ciutat gran, heu de visitar la **casbah** .

La casbah és el barri antic de les ciutats del Magribí, els carrers són estrets i laberíntics i estan ocupats per locals de comerciants i d'artesans. Segurament el pare de la Fàtima devia vendre el seu carbó a la casbah de la ciutat.

Durant la vostra "visita turística" d'avui, podreu recórrer carrerons i més carrerons on es treballen els cuirs, els metalls, la seda... Descansareu en placetes on es reuneix la gent a parlar, a negociar, a escoltar narracions de contaïres ambulants... Trobareu botigues on es pot comprar de tot, des d'unes modernes ulleres de sol fins a una gel·laba... La casbah és un món que us fascinarà!

Segurament us perdreu, però no hi fa res, la gent és molt hospitalària i estarà encantada de guiar-vos. Això sí, compteu que no sortireu del barri sense comprar alguna cosa. A la casbah es troben els millors artesans i també els millors venedors, és molt difícil no emportar-se alguns dels productes que us oferiran.

Anem, doncs, a la [casbah](#)! Aquí us presentem un joc de parella per visitar-la:

Cada membre de la parella tindrà dos plans iguals d'una casbah imaginària. Una de les dues persones serà un comerciant que triarà dins del pla el lloc on posarà la seva botiga; l'altre farà de comprador i haurà de trobar la botiga guiat pel "comerciant" mitjançant ordres d'aquest tipus:

"Comença situant-te a la Plaça de la Palmera i ves pel carrer que surt cap a la mesquita"...

"Trenca pel primer carrer que trobis a la dreta"...

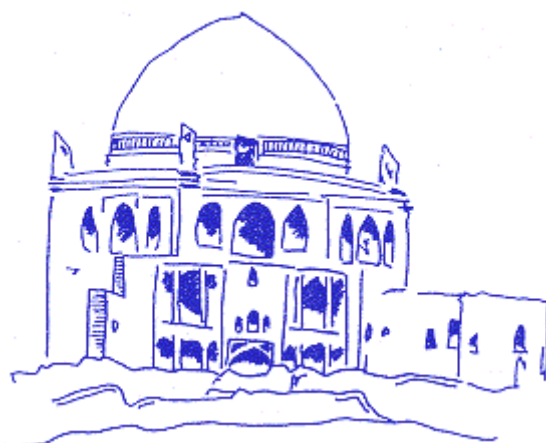
Les ordres es podran complicar tant com vulgui el "comerciant", que haurà de planejar-les una mica abans, per exemple:

"Quan arribis a la Plaça de la Mesquita gira un angle pla cap a l'esquerra per triar el carrer que cal seguir"...

Totes les indicacions han de ser clares i no se'n podran formular més de tres per arribar a la botiga. En fer-les, les heu d'anotar en un paper a part per repassar-les després.

Un cop seguides les tres instruccions, el "comprador" haurà d'haver arribat a la botiga; si no és així consultareu les anotacions. D'aquesta manera es podrà comprovar on ha estat l'errada que us ha fet perdre el camí. També podria passar que abans d'acomplir les tres ordres el "comprador" ja estigui perdut. En aquest cas també caldrà revisar les notes per saber qui s'ha equivocat.

Què us ha semblat el joc? Potser preferiríeu visitar una casbah de veritat? És clar. **Doncs, ja ho sabeu: a estalviar diners per anar-hi.**

L'emigració: un fenomen molt seriós per estudiar

Estem segurs que heu sentit a parlar molt de l'emigració, dels emigrants i dels seus problemes. Treballarem una mica sobre aquest tema perquè està molt relacionat amb el món del Magribí.

Efectivament, molta gent dels països del Magribí, com el Marroc, deixa la seva terra per buscar unes condicions de vida més bones. Algunes d'aquestes persones han triat els nostres pobles per quedar-se a viure amb nosaltres. Per això val la pena reflexionar una estona sobre tot el que això pot suposar.

Comencem per aprendre el significat de tres paraules clau. Primer les buscarem en el diccionari i després redactarem entre tots un significat comú que anotarem al costat de cadascuna.

Migració:

Emigració:

Immigració:

Altres coses que farem:

- Dividir la classe en grups de 4 o 5 persones per treballar en equip.
- Llegir atentament els textos d'informació que us proporcionem.
- Fer investigació en equip mitjançant una enquesta que us hem confeccionat.
- Resoldre les qüestions que us formularem sobre el tema de l'emigració.

Informació:

Anar-se'n de la pròpia terra, deixar la casa, els parents, els amics... Això és molt dur, molt difícil. Al Magribí molta gent ho fa. N'hauràs sentit parlar. Per què emigren els Magribíins?

Hi ha molts motius per emigrar. A vegades les guerres, les persecucions polítiques, religioses o ètniques (per conflictes racials) provoquen el desplaçament de grups nombrosos de persones. És el cas dels bosnis, croates i serbis de l'antiga Iugoslàvia, dels quals hauràs sentit parlar a la televisió.

Altres vegades l'emigració és deguda a la pobresa. La gent abandona el seu país per buscar en altres llocs oportunitats per viure millor. Aquesta ha estat la raó de les emigracions dels espanyols durant molts anys. Perquè, encara que a vegades ens n'oblidem, Espanya ha estat sempre un país d'emigrants pobres; de fet, avui encara hi ha més espanyols treballant fora d'Espanya que immigrants estrangers a dins.

On s'adrecen normalment els emigrants? En el cas de les emigracions sobtades i massives per conflictes violents és clar que la gent fuig als llocs més propers on pugui situar-se amb una certa seguretat. Quan l'emigració es fa per buscar millors condicions de vida, el destí es pot planificar més. En aquest cas el moviment de població s'adreça a les zones on es pot trobar feina, a les més properes, a les que tenen llengua i costums semblants o a llocs on ja estan situats coneguts o familiars que han emigrat abans.

Potser si estudiem en primer lloc la situació de les nostres famílies respecte al fenomen migratori podreu entendre una mica més aquesta informació que heu llegit.

D'on són originàries les nostres famílies? Per què han vingut moltes d'elles des d'altres terres de l'Estat Espanyol?

Anem a investigar

Primer passareu l'enquesta que teniu al final del dossier a cadascuna de les famílies dels components del grup; després buidareu en equip les respostes

segons l'esquema que us proposem a continuació i, finalment, fareu una posada en comú de les respostes de tots els equips.

Quants nois o noies de l'equip són descendents de persones no nascudes a Catalunya?

De quines comunitats autònomes de l'Estat Espanyol procedeixen aquestes persones?

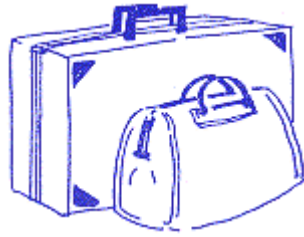
Quina va ser la causa més normal de la seva emigració?

- Per motius de persecució política.
- Per motius de persecució ètnica.
- Pel gust de viatjar i de conèixer noves terres.
- Per buscar feina i millorar la situació econòmica.

Per què van triar Catalunya per instal·lar-s'hi?

(Val ressenyar més d'un quadret)

- Perquè Catalunya estava relativament a prop de les seves zones originàries.
- Perquè ja tenien coneguts aquí.
- Perquè Catalunya estava més desenvolupada que les seves zones originàries i era més fàcil trobar feina.
- Perquè Catalunya té costums i llengua semblants al de les seves zones originàries.

El nostre mapa migratori

Si feu ara el recompte de les respostes de tots els equips respecte a l'origen de les vostres famílies, podreu representar el moviment immigratori familiar de la classe, acolorint les comunitats autònomes més habituals de procedència en un mapa autonòmic d'Espanya i representant amb fletxes els moviments de població cap a Catalunya.

(Aquí es pot enganxar el mapa que heu acolorit)

Els problemes de l'emigració

Emigrar no és fàcil, ja ho hem dit. Si mirem els resultats de la nostra investigació, veurem que moltes de les nostres famílies van venir a Catalunya buscant unes condicions de vida més bones i potser sí que han millorat (a vegades no tant com esperaven) treballant molt i superant moltes dificultats.

Ja sabem perquè surten dels seus països els Magribíns i altres immigrants que arriben a casa nostra, per la mateixa raó que va fer que sortissin dels seus pobles els nostres pares o els nostres avis: per millorar la seva situació econòmica.

"Nosaltres som d'aquí", pensem a vegades quan veiem els immigrants, i quasi se'ns oblida que molts de nosaltres provenim de famílies també immigrants. Una petita enquesta ens ho ha fet recordar i, com que som intel·ligents, també podrem investigar i parlar d'algunes coses respecte a la situació social dels immigrants que van arribant al nostre país.

Pensem en l'equip

Per començar, tots els equips donaran una resposta raonada a les qüestions que es plantegen a continuació. Per poder fer-ho hauran de recordar les notícies dels mitjans de comunicació. També podran consultar als professors o professores de l'escola o, fins i tot, parlar amb altres professionals especialistes en el tema de la immigració (els serveis socials dels ajuntaments, per exemple). Us avisem que les preguntes no són fàcils; no dubteu a demanar aquestes ajudes que us suggerim. Que la gent gran us doni un cop de mà en les vostres reflexions, perquè no val contestar solament sí o no. S'han de justificar una mica les respostes.

- Poden entrar lliurement els treballadors estrangers al nostre país?
Relaciona aquesta pregunta amb el problema de les "pateres" del Marroc.

- Què passa quan les autoritats espanyoles troben una persona immigrant que no té en regla la documentació de residència en el nostre país?

- Què fan alguns empresaris quan contracten aquests immigrants que no

tenen la documentació de residència?

- Quin tipus de feina troben normalment els immigrants estrangers que tenen poca formació?

- Seria just no deixar entrar treballadors estrangers al territori de l'Estat Espanyol?

- Seria raonable ajudar des dels països desenvolupats al creixement econòmic dels països més pobres perquè la gent trobi feina a casa seva?

- És veritat que les actituds racistes o xenòfobes (no voler a la gent d'altres races i d'altres països) no tenen res a veure amb les condicions econòmiques dels immigrants perquè la gent accepta igual als immigrants rics que als pobres?

- És veritat que els moviments migratoris no serveixen perquè la gent aprengui coses noves d'altres cultures, ja que els estrangers que busquen feina poques coses poden ensenyar-nos?

- És veritat que els moviments migratoris sense control poden generar actituds de racisme perquè fan que es formin grups de població estrangera amb dificultats econòmiques concentrats en barris marginals?

Quan tots els equips hagin donat les respostes, es posaran en comú mitjançant un debat a classe.

Enquesta sobre els orígens de la nostra família

Quines d'aquestes persones han nascut fora de Catalunya?

EL PARE

L'AVI PATERN

L'ÀVIA PATERNA

LA MARE

L'AVI MATERN

L'ÀVIA MATERNA

De quina comunitat autònoma procedeixen aquests familiars que han nascut fora de Catalunya?

EL
PARE

.

LA
MARE

.

L'AVI
PATERN

L'AVI
MATERN

L'ÀVIA
PATERNA

L'ÀVIA
MATERNA

Per què van emigrar?

EL
PARE

.

LA

MARE

.

L'AVI

PATERN

L'AVI

MATERN

L'ÀVIA

PATERNA

L'ÀVIA

MATERNA

Per què van triar Catalunya per instal·lar-s'hi?

EL

PARE

.

LA

MARE

.

L'AVI

PATERN

L'AVI

MATERN

L'ÀVIA

PATERNA

L'ÀVIA MATERNA

Presentació

El tercer bloc d'activitats "**Altres pobles, altres contes**" està adreçat al tractament de les relacions entre la nostra cultura i la Magribí dins dels nivells educatius del cicle superior de primària.

De la mateixa manera que en els dos blocs anteriors, "**Niti i el lleó**" i "**Manuel i les ulleres del Sergi**", el punt de partida és la narració d'un conte. És per això que volem recordar que un dels elements bàsics de reflexió inicial és la importància de la transmissió oral d'elements culturals, encara que es treballi amb nens i nenes que segurament dominen totalment els mecanismes de la lectura.

Amb "**Fàtima, la filla del carboner**" hem volgut presentar un conte popular Magribí que recull l'esperit metafòric i simbòlic propi de la literatura tradicional del context cultural islàmic.

Un primer àmbit de les activitats proposades es relaciona directament amb la narració inicial i, per tant, està molt lligada als continguts procedimentals de l'àrea de Llengua i recull en alguns exercicis aquell caire simbòlic i enigmàtic del qual parlàvem.

Es fan després propostes de treball adreçades al coneixement del Magribí, presentat com un espai geogràfic i cultural proper a nosaltres. Aquest nucli de desenvolupament permetrà el tractament de procediments de l'àrea de Coneixement del Medi, Expressió Plàstica i Matemàtiques.

Finalment, tancarem el dossier amb un tercer bloc d'activitats adreçat més específicament al treball de continguts d'actituds, valors i normes relacionats amb el tractament de la diversitat cultural.

Els que ja coneixeu les dues primeres parts de "**Altres pobles. Altres contes**", recordareu que en "**Niti i el lleó**" parlàvem de la problemàtica ocasionada pel fenomen migratori. Com a país receptor de població immigrant Magribí, ens hem d'apropar de nou a aquest tema, fomentant actituds positives

respecte a la diversitat cultural que provoquen els moviments de població.

Aquest apropament l'encetem des de dos eixos de reflexió paral·lels:

a) La nostra pròpia situació socio-econòmica, molt propera tradicionalment al fet migratori.

b) La relació entre emigració i pobresa i les conseqüències que aquesta relació provoca quant a la integració dels immigrants.

Us presentem la Fàtima

L'experiència recollida en aplicar dins de la classe els dossiers del **"Niti"** i el **"Manuel"**, ens ha fet veure la conveniència de tractar la presentació oral de la narració inicial com un espai lúdic diferenciat que motivi els nens i nenes per a la feina a desenvolupar en les sessions posteriors.

Aconsellàrem, doncs, no iniciar cap tasca de sistematització del conte immediatament després de la seva transmissió oral.

Podria ser interessant, però, motivar l'alumnat abans d'aquesta transmissió amb la lectura de presentació de la Fàtima i amb algunes preguntes que, a la vegada, puguin permetre una detecció prèvia dels coneixements del grup-classe, com ara:

- Sabeu en què consistia antigament la feina dels carboners?**
- Per a què s'utilitzava abans el carbó?**
- I ara, per a què s'utilitza?**
- Heu sentit alguna vegada la paraula Magribí?**
- Què sabeu del Marroc?**
- On el situaríeu?**
- Quina llengua s'hi parla?**
- Coneixeu algú que hi hagi viscut o nascut?**
- Sabeu alguna cosa dels seus costums, del seu art o la seva religió?**
- Com són els seus pobles i les seves ciutats?**

Llegint es troben amics

Feta la transmissió oral del conte, es podrà fer la seva lectura mitjançant el sistema que es consideri més oportú (alguna part en veu alta, lectura individual a classe, acabar a casa la lectura iniciada en veu alta a classe...).

La primera activitat relacionada amb la lectura consisteix a recollir l'opinió de cadascun dels nens i nenes de la classe mitjançant l'elaboració d'un mural on puguin reflectir-se les opinions coincidents. Pretenem amb aquesta activitat desenvolupar actituds de participació i de respecte a les idees de tothom. És per això que a l'hora d'explicar algunes de les opinions recollides al mural, triem el sistema de sorteig per decidir les intervencions, de manera que en aquest cas s'evitin situacions de lideratge.

Al dossier de l'alumnat també hem desplegat una bateria de preguntes per treballar la comprensió lectora i l'expressió oral. La proposta consisteix en què els nens i nenes preparin individualment les respostes d'aquesta bateria, per fer-ne a continuació una posada en comú dins del grup-classe.

Veureu que, en presentar l'activitat als nens i nenes, hem fet referència a l'atractiu que pot tenir el fet de compartir lectures i xerrar sobre el que es llegeix. Aconseguir que l'alumnat adquireixi aquesta afecció pot ser un objectiu actitudinal tan difícil com interessant.

Busquem paraules

En acabar les activitats de comprensió lectora i expressió oral, es passa a fer un exercici de lèxic que els infants iniciaran tot definint intuïtivament cinc paraules de la narració. Després, cada nen o nena passarà les seves respostes inicials a un company o companya que hi afegirà les definicions del diccionari relatives a aquestes cinc paraules. Després, les parelles d'alumnes compararan conjuntament els resultats de la seva feina.

Per tal d'ajudar l'alumnat a deduir el significat de les cinc paraules, el professor o professora podria donar pistes relacionades amb estratègies de derivació en el cas dels mots "carboner" i "plomissol" i de sinonímia per "enigma", "pregària" i "súbdit".

Endevina, endevinalla. Endevina, endevineta

Després del treball de lèxic, dediquem un apartat al tractament del llenguatge metafòric, tan important dins de la narració inicial.

Es demana a l'alumnat que relacioni el llenguatge poètic de la Fàtima amb els objectes reals de referència. Interessa sobretot que s'expliquin els motius que fan que siguin possibles les comparacions que estableix la protagonista mitjançant els seus enigmes.

Juguem amb paraules

Afegim aquí un apartat d'entreteniments que pot servir de complement al desenvolupament de les activitats referides als conceptes procedimentals de l'àrea de llengua.

Malgrat el seu caràcter informal, s'aprofita l'avinentesa per referir-se a dos aspectes propis de la cultura islàmica: l'afecció al joc d'escacs i el sistema de caràcters de l'escriptura àrbiga.

Expliquem a la mainada que el professor o la professora té les solucions d'aquests entreteniments per si no les troben. Són aquestes:

Salt del cavall: "Estels al cel, aigua al mar, plomissol a la perdiu"

Primer enigma: "Fàtima"

Segon enigma: "El gran Samir"

La religió de la Fàtima

Amb aquesta activitat volem aprofitar la referència que fa el conte a les pregàries diàries musulmanes per fer una petita exposició d'alguns dels aspectes més significatius de la religió islàmica.

Mai s'han de fer relacions tancades entre zones geogràfiques i comportaments religiosos, però no s'ha d'oblidar la importància que té la creença musulmana dins de la cultura i el comportament social dels qui la practiquen. Per exemple, molts dels alumnes hauran estat ja en contacte amb aquest àmbit religiós-cultural degut a la presència de nois i noies musulmans a les nostres escoles i, per tant, aquesta presentació de conceptes elementals de l'islamisme els ajudarà a comprendre aspectes tan elementals, com ara el règim alimentari d'alguns dels seus companys i companyes de menjador.

L'explicació convida també a fer una comparació amb els ritus de la religió catòlica, segurament els més familiars per a la majoria de la mainada. Els professors i professores poden acompanyar-la de recordatoris sobre el paral·lelisme entre elements litúrgics, com ara la font de les mesquites i la pila de l'aigua beneïda de les esglésies catòliques; les campanes i la veu del muezzí; la pregària del divendres i la missa del diumenge... Pensem que a partir d'aquí es podrien treballar continguts actitudinals de tolerància, conjuntament amb els purament conceptuals de cultura religiosa.

L'exposició descriptiva s'acompanya amb un exercici de vocabulari específic i un petit resum que els nens i nenes han de completar per reforçar l'adquisició dels conceptes presentats.

El país de la Fàtima

Amb aquesta activitat volem fonamentar la implicació personal de l'alumnat respecte a l'àmbit del Magribí, presentant-ho com una zona geogràfica veïna i destí turístic força habitual.

Es desenvolupen continguts conceptuals i procedimentals relacionats amb la representació geogràfica, ampliant l'estudi a països del sud, propers a la Península Ibèrica. El mapa reproduït al dossier dels nens i nenes ja defineix l'àmbit del Magribí i mostra la seva proximitat a la Península. La consulta a l'atlas els permetrà situar fàcilment alguns dels països d'aquest àmbit geogràfic.

Es fa també una petita descripció del paisatge de la ribera del Mediterrani al nord d'Àfrica i d'alguns trets molt generals de la manera de ser i de viure de la seva població. No hem d'oblidar que precisament les cultures properes i familiars són les que moltes vegades es veuen carregades de connotacions més negatives. S'intenta trencar aquí aquesta tendència reforçant els trets positius més propis del caràcter Magribí: l'hospitalitat, la simpatia, la riquesa de les seves tradicions...

En general es podrà observar clarament com intentem traduir una idea de pertinença a un mateix àmbit geogràfic: el món mediterrani.

Carta de la Hafida als nens i nenes de la classe

Una de les característiques més conegudes de l'art d'influència musulmana és la riquesa i varietat de la decoració geomètrica, deguda a la prohibició religiosa de representar figures humanes i zoomòrfiques.

Això ens permet presentar una activitat de l'àrea d'Expressió Visual i Plàstica de decoració seriada a partir del pretext d'elaborar el patró d'una catifa.

En primer lloc, es presenten els elements de seriació com a resultants d'un procés d'esquematzació de la realitat. Per a la utilització dels "arabescos" derivats d'aquest procés es dóna la base de decoració del patró d'una catifa.

Pensem que l'activitat és prou suggeridora i que permet al professorat pensar d'altres propostes, com ara: l'elaboració d'arabescos o esquemes fàcils a partir de fotografies o dibuixos naturalistes, altres treballs de seriació, diferents patrons de decoració geomètrica...

Finalment, ens sembla interessant recordar que la nostra proposta limita als alumnes la utilització del color, ja que els hem parlat de la necessitat d'emprar solament tonalitats fortes i nítides. És una bona ocasió per treballar la relació entre els colors i la funcionalitat decorativa.

El joc de la casbah

Proposem als nens i nenes un joc de parelles molt elemental relacionat amb les **casbah** , els laberíntics barris vells de les ciutats del Magribí.

Com a fil conductor de la proposta d'activitats, tornem de nou a la motivació que ja havíem utilitzat per presentar les activitats de l'apartat "El país de la Fàtima": un viatge imaginari.

Observareu que, a més de la descripció dels barris antics de les ciutats del Magrebí, el que ens interessa fonamentalment és desenvolupar procediments d'orientació espacial. Mitjançant el joc, els infants podran treballar des de continguts fàcils de lateralitat fins a elements més complexos de geometria.

Cada parella podrà graduar la dificultat del joc, ja que serà un d'ells qui triarà el camí a seguir en el pla i també les instruccions necessàries per fer-ho.

El joc inclou mecanismes d'avaluació en equip en relació amb les dificultats trobades pels jugadors i jugadores.

L'emigració: un fenomen molt seriós per estudiar

Aquest apartat de les activitats del dossier està dedicat fonamentalment a treballar continguts d'actituds, valors i normes. Tal com ja dèiem en la presentació d'aquesta guia, la reflexió es fonamenta en dos eixos: la situació socioeconòmica de l'alumnat, potser molt propera al fet migratori, i la relació entre emigració i pobresa i les conseqüències que aquesta relació provoca quant a la integració dels immigrants.

Les activitats estan dissenyades per ser treballades en equip i en debats de posada en comú en el grup-classe. S'inicien amb una aproximació al tema de l'emigració mitjançant la definició dels conceptes claus: migració, emigració i immigració i la lectura d'un text que combina la informació amb la resposta a alguns interrogants.

Aquests interrogants, referits fonamentalment a les causes dels moviments emigratoris i a les motivacions per a determinar els llocs d'instal·lació de les poblacions desplaçades, són abordats mitjançant un exercici d'investigació dins de l'ambient familiar de l'alumnat. La indagació es basarà en l'aplicació d'una

enquesta, la sistematització de les respostes (formulades algunes vegades de forma oberta) en un esquema de buidat i l'elaboració d'un mapa que reflecteixi els moviments immigratoris de Catalunya en relació amb la resta de l'Estat Espanyol.

Per a l'estudi de les conseqüències dels moviments migratoris i la relació amb la situació socioeconòmica dels immigrants es fa ja referència al col·lectiu dels emigrants estrangers. Perquè els equips puguin contestar les preguntes que formulem, proposem un procés d'informació prèvia que passa per documentar-se a partir de les notícies dels mitjans de comunicació i demanar ajuda als professors i professores o a altres professionals, com ara els especialistes de serveis socials.

Considerem que serà imprescindible aquest ajut per a la reflexió de l'alumnat quant a aspectes complexos i necessaris d'estudiar, com ara: la relació entre racisme i pobresa, les conseqüències dels moviments immigratoris descontrolats, la idoneïtat de les respostes dels països desenvolupats a la pressió dels moviments immigratoris...